

מדינת ישראל
חכנסת

ש.ז.

פרוטוקול מס' 10

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה ביום ב'
ח' באב תשי"ז - 5.8.57 בטעם 10.15

נוכחים:

חברי הוועדה:
י. גורדי - היו"ר.
י. אפרתי
י. בדר
א. בהיר
ס. דייץ
א. הרצפלד
מ. חזני
ז. סוזאייב
י. ספיר
ז. צור
י. קרנמן

ס. בזק - מזכיר הוועדה.

מוזמנים:
מר קטרון - מטעם משרד המשפטים.

ד"ר ארנון - המנהל הכללי במשרד האוצר.
מר חניב - היועץ המשפטי של משרד האוצר.

ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל.

מר קיפניס -

מ. בנטוב - שר הפיתוח.
מר עקביה - מנהל משרד הפיתוח.

נציגי חברת החסמל:

מר פלד.
מר רונובר
מר ליפשיץ
ד"ר כ"ץ.

נציגי חברת "אל על":

מ. בן-ארצי
ד. בלעזר
ד. ורדי.

נציגי משרד הדתות:

ז. נרחפטיג
מר שפיגל.

=====

פנתח את הישיבה.

היו"ר י. גורדי:

כזכור לכם פנו אלינו השופטים וביקשו שותק השופטים ייחשב לפי 3% מהמסכורת. לאחר מכן הם היו מוכנים להתפשר על אחוז קטן יותר, לאחרונה, הסתבר מדבריהם שיש להגביל את הוותק לפחות ב-10 ל"י לשנה, ואנו הסכמנו לכך. פירוש הדבר - במקום מכסימום של 50 ל"י הם יקבלו 100 ל"י במשך עשר שנים.

נתעוררה השאלה, מה הדין לגבי העבר? האם גם כאן מתחיל החשבון מחדש כנהוג בכל בעיות הוותק, או-שכוללים את השנים שעברו בפנין שנות הוותק? הם תובעים זאת בפירוש, שאם לא כן, הפער בדירוג יתערער, ובדרך זו לא מן הנמנע ששופט יותר ותיק יגיע למכסימום הוותק יותר מאוחר.

פנינו בקשר לכך לנציגות עובדי המדינה וק יבלנו תשובה על כך. אקרא אותו בפניכם לעדיעתכם.

(קורא את המכתב).

י. בדר: אני מתנגד לרטרואקטיביות, אלא יש לנהוג בהתאם לכללים שקבענו ב-1.7.55. במובן זה אני בעד רטרואקטיביות. אולם דרוש תיקון כדי להבטיח לשופטים שקיבלו ותק נמוך שבכל זאת יוכלו להגיע למכסימום של 100 ל"י.

י. קרגמן: אני מציע שאנו נקבע עתה שהוותק הוא 10 ל"י לשנה והמכסימום במשך 10 שנים הוא 100 ל"י. אולם, אין צורך לתת לשופטים החדשים מהלך מהיר יותר מאשר לאלה שעובדים שנים. כאן אני מדבר על דרגות שוות של שופטים שאינם מתקדמים בדרגה. לפי הדברים הקיימים עתה יכול שופט שעבד רק מספר שנים להגיע לוותק מכסימאלי יותר מטר מסופט שעבד שנים רבות.

היו"ר י. גורדי: יוצא מהקונצפציה של חבר-הכנסת קרגמן ששופט שעבד 8 שנים, מאז יסוד המדינה מגיעים לו 40 ל"י ותק. בעוד שנתיים הוא יגיע ל-60 ל"י. אז צריך לתת לו בבת אחת 40 ל"י כדי שיגיע בתום 10 שנים ל-100 ל"י. אני רוצה להתנגד לתפיסה זו.

אני רואה את ענין הוותק כדבר הבנוי על עקרונות מסויימים וכאשר מישהו עובר מדרגה לדרגה הוא מתחיל את הוותק מחדש. בדרך כלל איננו מפעילים את הוותק באופן רטרואקטיבי, אלא במקרים יוצאים מהכלל, כאשר ישנם נימוקים מיוחדים לעשות זאת.

אשר לטענה שבדרך זו יכול הצעיר להגיע למכסימום הוותק יותר מהר מאשר הוותיק, אני רוצה להשיב, כי המנהג הוא שהוותיקים כבשו תנאים לדורות הבאים.

אזי מהסעמים הבאים: (1) לוותק יש פילוסופיה מסלו; (2) חשש לתקדימים מרובים; (3) הוותיקים כובשים תנאים לדורות הבאים - מכל הסעמים האלה אני חושש ליצור את התקדים הזה ואני בעד הנוהג הישן.

ה ע ב ב ה :

נתקבלה הצעת חבר-הכנסת קרגמן ביחס לוותק השופטים.

ב. צו הריבית:

עליבנו לרון בהצעות לצו הריבית.

היו"ר י. גורדי:

י. בדר:

אני מסכים להצעות מסרד האוצר: (1) לגבי מילות חוץ; (2) לגבי השימוש במילות חוץ. לעומת זאת, מתנגד אני להעלאת הריבית, כלומר, לפסקאות 1 ו-2. אני מציע שלא להעלות את אחוז הריבית הכללית ולהשאיר זאת 6,5%.

הסיבות לכך הן: (1) אם הדבר נעשה לנוחיות הבנקים, אזי אינני מעוניין בנוחיות הבנקים; (2) וזאת, אם האוצר עובר עתה לפיתוח ויוריד את הריבית באשראי צמוד מ-6,5% ל-6%, על-כן, יהיה זה גרוע מאד אם עכשיו נעשה רויזיה, כי הדבר מיוזם על האשראי לפיתוח מכספי המדינה. באופן כזה פותחים פתח להעלאת הריבית בכל הזדמנות של הארכת האשראי הניתן מתקציבי הפיתוח.

(3) העלאה זו מן ההכרח יוצרת לחץ לרויזיה של חוזים קיימים, ובעיקר, של בלתי רטומים; (4) לדעתי, אין זה בריא לשנות לעתים כה קרובות את גובה הריבית, ובעיקר, והממשלה כבר הלכה בדרך זו של קביעת גובה הריבית מפני שהדבר תזוז פוגע בבסחון-המשק. נניח, שחברת הפלדה קיבלה אשראי מכספי הפיתוח ולפי זה היטבה מראש, לפני שנה או-שנתיים, את כל תכניותיה לפי 6,5%, ועתה יהיה עליה פתאום לסלם לפי 7,5%. כן הייתי יכול-להביא בפניכם מקורות מהי הסכנה החמורה הנסקפת לגבי השקעה לזמן ארוך, כי הריבית הניתנת להלוואות לזמן קצר כוונתה: מימון המחזור. אולם, אם הריבית ניתנה להלוואה לזמן ארוך והיא עומדת לחשתנות, אזי כל היטוב שהשקעה מסתנה לגמרי עם תוספת של כל חצי אחוז ריבית.

לכן, אני מבין שישנם חיים קשיים אדמיניסטרטיביים עקב הפער הקטן. אולם, להוצאות אדמיניסטרטיביות ישנה משמעות רק בתורת הוצאות כלליות. לו היו מציעים להעלות את הריבית על אשראי לזמן קצר הייתי רואה זאת כדבר פחות מסוכן מאשר להעלות את הריבית לחשקפות.

אשר לחשקפות שכבר הושקעו - כאן ייווצר מצב בלתי ברור לגבי כל מצב האשראי והוואלוואציה של ההשקעה.

משום כך מסכים אני להצעות מסרד האוצר לגבי אשראי חוץ ולגבי השימוש באשראי חוץ. לעומת זאת, אני חושב שאין צורך לשנות את גובה הריבית של 6,5%.

א. בהיר:

ברצוני לשאול את מר ארנון: בסעיף (ב) נאמר, מילוח שניתן כאמור בפסקה 1, ניתן בפנאי מילוח טעיף (ב). האם זה אומר שאם האוצר מקבל עתה מילוח, נניח, מצרפת וקונה בכך חמרי בניין המופנים לשיכון. האם פירוש הדבר שיותר להם לקחת זאת בתורת הלוואה צמודה לשיכון והכסף נכנס לפול בשיעור יותר גדול מ-6,5%?

ד"ר ארנון:

לפי הצו הזה מותר לעשות זאת. אבל אין כל כוונה כזו. אני מבין שקיים אי-שקט מסויים

ד"ר ארנון:

שהממשלה תסתמס בצו זה כדי להעלות את גובה הריבית ולדרוש זאת מהקליינטים שלה. אולם, אני מודיע לכם שאין כל תכנית כזו בממשלה להעלות את הריבית על הלוואות צמודות. החצעה היא להעלות את המכסימום אך ורק כדי לאפשר לבנקים לעבוד, אם כי הבנקים יכולים לקנות ניירות ממשלתיים.

אשר להלוואות חוץ - דבר זה אינו חל על הממשלה. דבר זה אינו חל על הממשלה כלפי המוסד, אלא הממשלה מסדירה זאת בין המוסד בחוץ-לארץ לבין המוסד בארץ לנוחיות המוסד. אבל אין כוונה להסתמס בסעיף הזה כדי להגדיל את הלוואות שהממשלה נותנת.

הודעה זו מאד מסמחת.

א. בהיר:

האם לא תודיעו שיש בתקציב הפיתוח סכום של אקס שמתנו אסר לתת סכום מסויים לכל יחידת דיור; ובמקום אחר קיבלתם סכום נוסף בריבית של 7,5% ואתם יכולים לתת משכנתה נוספת של עוד 1000 ל"י שבשילוח צריך יהיה לשלם: 7,5% + אקס + 1%. האם גם לכך אין כל יסוד לחשש שלנו?

אין.

ד"ר ארנון:

היו"ר י. גורן: ד"ר ארנון, בהמשך לשאלתו של חבר-הכנסת בהיר אני סדאל, מדוע תעשה זאת הממשלה, כאשר היא מקבלת כספים יותר ביוקר וחיא נותנת אותם בריבית לא צמודה, ובכל זאת יש חשבון לעשות זאת. נשאלת השאלה מהו החשבון הזה - דבר זה לא הוסבר לי די צורכו.

ד. הורוביץ: נכון הדבר כפי שאמר ד"ר ארנון, כל הדבר נעשה לפי יזמת הבנקים, כדי לאפשר להם לקבל הלוואות מחוץ לארץ. אולם, אני לא הייתי נותן פאן תשובה מחייבת בשם הממשלה. אסר להגיד שהיום לא נעשה הדבר לסם כך. אבל אי-אפשר לתת תשובה עד לאחרית הימים שתינתן סובסידיה לריבית. ברור, כי כל זה הוא ענין של מדיניות. לממשלה אין צורך לסנות מדיניות זו, כי בממשלה אינה קטורה בצו זה.

א. בהיר: לכן, אני מדבר כאן על חסכם ג'נטלמני; במקרה שתהיה כוונה כזו שהדבר לא יתבצע בלי כל הודעה.

לאחר ששמעתי את ההודעות הללו, שהממשלה אינה מתכוונת להסתמס בצו זה, ובמידה שהיא תרצה להעלות את הריבית - יובא הענין לידיעת הוועדה; אזי אני מסכים לשינוי צו הריבית ולקבל את שני הסעיפים ללא כל שינוי.

אסר לענין ריבית של 6,5% ו-7,5% - כאן-ישנו דבר משובך יותר, כי לפי המילווה לשיכון ניתנת סם ריבית של 6,5% כלומר, שם המצב הוא כזה: 3% + 97% + 3% המתחלקים ל-10 שנים, למעשה, גם כאן זהו מילווה לשיכון בריבית של 6,5% שמקבלים יסר מהממשלה. אם אנו

א. בהיר:

מסאירים את גובה הריבית בשיעור של 6,5% אנו מפנים את כספי קופות התגמולים, הבנקים והסכונות להשקעה בריבית של 6,5% המותרת לפי חצו הזה. אולם, אז אין כל אפשרות להשיג כספים להשקעה למטרות אחרות של פיתוח המסק שלא מתוך מסגרת ממשלתית, כי מי ילך לתת הלוואה בריבית של 6,5% בלי ערבות ממשלתית ואיזה בנק ירצה לעשות זאת מבלי לקבל כל טובת הנאה.

אני רוצה להציע שאפשר יהיה לקבל הלוואות בריבית של 6% וניתן 3/4% למוסדות סיהיו המפיצים והאחראים להחזרת ההלוואה לקופות התגמולים. הכוונה כאן למוסדות ובנקים המאוסרים על ידי הממשלה. כלומר, תהיה כאן מרגיה של 3/4%.

אולם נשאלת השאלה כיצד לעשות זאת מאחר וקיימת כבר החלטה לנכי המילווה לשיכון ושם הריבית היא 6,5%. אם יסבירו לנו טובר זה הוא בלתי אפשרי - ואינני יודע מדוע צריכות קופות התגמולים שיש להן כבר הצמדה לקבל נוסף להצמדה עוד 6,5% ריבית, מדוע לא מספיק להן רק 26%?

אזי נאה הצעתי האלטרנטיבית: כל המוסדות האלה יוכלו לקבל נוסף ל-6,5% ריבית עוד 0,5%, כלומר, רק אותם המוסדות העוסקים בהפצת.

א. הרצפליד:

אותי מדאיג בעיקר החלק השני של ההצעה שהובאה בפנינו. אני קורא חלק ראשון לאותו החלק המדבר על ריבית של 6,5% ו-7,5%.

לדעתי, כל הצעה המדגאת בפנינו היא, לצערי, מובילה אותנו אחורה ממה שפעלנו עד היום. נדמה היה שהבטחנו משהו בקטר לגובה הריבית. אולם, הבינתי מדוע נלחצו אל הקיר וצריך היה לשנות את האחוז הזה, פיון שישנם כספים העוגרים דרך בנקים. ברור, אם היד הראשונה מקבלת 6,5% ברור שהיד השניה אינה יכולה לתת את ההלוואה ב-6,5%, כי היא נושאת באחריות. אולם, מדוע היד הראשונה צריכה לקבל 26,5%? אני מצטער שמר הורוביץ תמך בעניין הזה ואינו רואה שחורות כמוני אנו מבטלים את אשר עשינו עד כה. מדוע צריכה היד הראשונה לקבל את הכסף בבטחון מלא ובחצמדה, על-ידי-כך שהיא מקבלת דרך הבנק, ובכל זאת לקבל 26,5%?

אולם, אם רואים את אחוז הריבית הנמוך ביותר כ-6,5%, אזי ברור שיש צורך להוסיף 1%. אך מדוע אני צריך לתת 6,5% ובחצמדה, ואנו יודעים מהי החצמדה? על-כן הצעתי היא להעמיד את האחוז על 7, כי בכך עוזרת הזוערה לכל. על-כן, עליה לעמוד על 7% ובחצמדה מוגדרת מראש, כדי שהאדם הנותן את הכסף הראשון לא יוכל לקבל למעלה מ-6%.

אשר לדבר השני - הרי כאן אני אפיקורס גדול. הן זהו כסף שאין עליו כל הגבלה. אולם בעניין זה של הריבית, ניסיתי להוריד את אחוז הריבית. אבל אני יכול להניד לכם שאני מאשים את זה שלוקח את הכסף. הן קורה ומתחננים אנשים לקבל כסף ולו גם 10% או 12% ריבית ובלבד לקבל את הכסף. לכן, אני שואל את מר הורוביץ לאן הוא מוביל אותנו? לאיזה חדר צפלי?

היו"ר י. גורדי:

נתקבל מכתב מנכ"ס הפועלים. (קורא את המכתב).

ד. הורוביץ:

ברצוני להעיר מטעם העדות להצעתו של חבר-
הכנסת בהיר: אנו נמצאים בדיון עם -

הבנקים בקשר למימון השיכון לעולים ואין זה כח קל למכור את האמיסיה, משום שהוצאנו בזמן האחרון אמיסיות רבות. אמנם, הורדנו את אחוז הריבית, כי אנו רוצים לבצע זאת מחד. עתה לבוא ולהוריד את אחוז הריבית פירוש הדבר - לשים לאל את המאמץ העצום לניסוס כספים לשיכון עולים. - זוהי תשובתי להצעתו של חבר-הכנסת בהיר ואני בטוח שאני מביע גם את דעתו של-שר האוצר, אנו יודעים שהדבר קשה, אולם אנו יושבים עם הבנקים ודנים אתם, כי איננו רוצים לעמוד בפני מצב קשה בחודף כאשר יבואו עולים חדשים ולא יהיה גג לראשם. משום כך הצעה זו אינה באה בחשבון.

אשר לדברי חבר-הכנסת הרצפלד - בענין זה שמעתי גם את חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, כי אין היא זקוקה לצו זה מפני שאם היא מקבלת כספים יקרים יותר, היא יכולה לבנותם ואין לה צורך בכל צו. אולם כאן המדובר הוא, נניח, שבנק הפועלים מקבל מאמפל כספים בריבית מסוימת. אולם, אם הריבית תהיה רק 6% הוא לא יוכל לקבל את הכספים הללו, ואנו איננו יכולים לוותר על הדולרים. נדמה לי, כי הנזק שייגרם למדינה על-ידי אי-קבלת הדולרים הוא גדול יותר מאשר זה של הגדלת אחוז הריבית ב-0,5%, ובעיקר, כאשר מצב הרזרבה שלנו מחייב זאת. אזי במצב זה ליטול מהמדינה את האפשרות הזו של עזרה למפעלים סכספים הבאים מחוץ-לארץ ובעצמה להכנות מהדולרים. אני חושב שאין כאן שיקול מספיק של מאזן הסיכונים. לפי שעה אנו חוטבים עצים בכל מקרה של קבלת הלוואה כזו מהבנקים. נדמה לי, שאם נסתום את שסתום הבטחון הזה נעשה שירות לא טוב למדינה.

שאלה

אין כאן של עקיפת החוק, כי המדובר כאן הוא רק במקרה שמקבלים דולרים והיועצים המשפטיים בכלל הסילו ספק אם דבר זה נחוץ, כי מקור הכספים איננו בארץ אלא-בחוץ-לארץ. היקף הכספים הללו איננו גדול, כי אין רוצים לתת כספים, על-כן, יש לעזור לממשלה ולא להקשות עליה.

ד"ר ארנון:

נדמה לי, כי אין לי מה להוסיף על הדברים שנאמרו כאן. הן כספי חוץ אלה מפעילים את המפעלים. אולם, אני רוצה לעמוד בעיקר על הגדלת הריבית מ-6,5% ל-7,5%. ברור, כי כאן הסכנה גדולה מפני שבדבר זה יקטין את המתח בין הלוואות בהצמדה לבין הלוואות בלי הצמדה. מוזר שפה עלי להגן על-דבר שהוא בניגוד לאינטרסים של משרד האוצר, כי אם הוועדה תחליט על 6,5% לא תלך כל הלוואה למשק הפרטי, אלא הכל ילך לאוצר ואין לי דבר טוב מזה.

אולם כבר מסרתי לכם שבוועדה שבה מסתתפים חשר נפתלי, מר הורוביץ ואנוכי שמענו את נציגי הבנקים והכל הלכו באותו כיוון. יוצא איפוא, כי בקשר למילווה לשיכון לפי ההגדרה הזו צריך יהיה להגיד שזה יהיה לא-לפי 6% אלא 6,5%. אמרנו שיש להוסיף אותו 3/4% ואז תגיע הריבית ל-7,25%. אולם, נשמע עוד פעם את הבנקים. השר נפתלי שמע את כל הבנקים ובא למסקנה שהריבית מוכרחה להיות 7,25%, פי אחרת הם לא יוכלו לתת כספים על אחריותם. אזי אמרנו שהריבית תהיה 7,5%, כי באופן כזה יוכלו לתת הלוואות גם למשק הפרטי ואני רוצה לחזיר את הוועדה שלא תקבל החלטה אחרת מזו מפני שהמשק יסבול. לא יבוא כל סיכוי במדיניות האוצר על סמך הצו הזה. החוק בא לאפשר למוסדות הכספיים הקבועים והבנקים לתת הלוואות-גם לאחרים ולא רק לאוצר. אין זה ענין להצעת פשרה לקבל את ההצעה של 7,5%. אולם, אם הוועדה חושבת שהיא תוכל לשכנע את הבנקים לעשות זאת גם ב-7% - האוצר יסכים לכך. אולם אני חוזר ומדגיש, כי השר נפתלי טיפל בענין זה בניירותים עמוקים למדי ואף הוא הגיע למסקנה זו.

מ. חזני:

לאחר תשובתם של נגיד הבנק ודוקטור ארנון
אני מסכים לתוכנו של הצו. אבל אני מציע
שני תיקונים: (1) יש צורך לכתוב: מילווה שניתן במטבע חוץ במישרין
על-ידי המוסד הבנקאי או הכספי בחוץ-לארץ למפעל בארץ. כלומר, אני
רוצה שהמטרה תהיה מוגדרת. על-ידי-כך אני נועל סכרים שחלל חוששים
מפניהם;

(2) אין לתת יד חופשית, אלא אם המילווה
עלה יותר ביוקר יש לשלם אחוז גבוה יותר ולא לעשות ממוצע. וזאת, כיוון
שאני מגדיר את המילווה אזי אני יודע כמה הוא עולה.

אני נכנע ל-7%.

ז. צור:

אני תומך בהצעת חבר-הכנסת חזני שחמילווה
הניתן מכספי חוץ יוגדר, ואם יש על כך תוספת
מסויימת - תבוא תוספת.

אשר לענין 6,5% או 7% - אני תומך ב-7% +
הטענה שאם יקבעו 7,5% לא יתנו הבנקים הלוואות למסק הפרטי, הרי בזמנו
דובר על כך בקשר לריבית בגובה של 10%-11% להלוואות הניתנות לחקלאות
ולתעשייה ואנו הצלחנו להסדיר זאת במידה מסויימת. (ד. הורוביץ: אבל
פה יש מישהו שיכול לכפות עליהם ושם אין דבר כזה). אולם גם כאן אינן
חייבות קופות התגמולים למסור את כל כספיהן רק באמצעות מסרד האוצר,
אלא הן חייבות לתת זאת דרך בנק הפועלים. לדעתי, ענין ההלוואות
הצמודות הוא גורם חשוב בהתפתחות ענין הריבית והדבר יגרום לכך שהריבית
תרד.

י. ספיר:

אני רוצה לציין שתי הנחות: (1) עדיין לא
נקבע אם האינטרס הלאומי מחייב ריבית נמוכה
יותר; (2) עדיין לא ברור לי כיצד ישפיע הדבר - לפי הגדרה זו או אחרת -
על המשק ועל היצור שלנו.

עתי רצוני לעמוד על מספר סוגי סרנסאקציות:
אם מילווה ניתן במטבע חוץ צריך יהיה לשלם עבורו יותר. אולם דבר זה
איננו הכרחי לפי חוק הריבית. אזי לפי ההצעה הזו יהיה מותר לשלם בעד כל
כסף שמתקבל מהחוץ, גם אם אין התוספת של 7,5%.

עמה תהיה הרשות-בידי המפקח על מטבע חוץ
לא רק לתת את האישור לקבלת מילווה חוץ, אלא גם לקבוע את גובה
הריבית ואני רוצה לנתק קשר זה, ומאחר שהמפקח על מטבע חוץ נתן את
האישור חוק הריבית לא יחול עלינו.

אם אני מקבל הלוואה בלולרים והופכם ללירות,
אזי הלוואה בלירות אינה אומרת שחייא צמודה להצמדה וזאת אסור לעשות. אזי
לא ברור לי אם יש איזה שהוא נימוק חוקי היכול להבטיח זאת. יוצא איפוא,
כי המפקח על מטבע חוץ יקבל סמכות לקבוע לא רק את המטרה שלשמה מתקבל
המילווה, אלא גם את גובה הריבית. אזי הוא יכול להרשות גם ריבית של
12%-13% במקום הצמדה.

מר הניג:

דבר זה יהיה לפי החוק.

י. ספיר:

אם אני מעוניין מבחינת המדינה ומבחינת המסק להשיג דולרים, הרי אינני מעוניין בריבית להגביל ולמנוע חלק מהמסק. אני מעוניין לפתוח סכר זה וחוק הריבית-לא יחול על הלוואה בדולרים, כי אני מעוניין להזרים כסף מבחוץ, ובעיקר, אם האינטרס הלאומי אומד שצריך לפתוח את הסכרים. אבל כאן ברור שלא מבחינה זו.

אני ממשיך ושואל: הממשלה מלווה בהצמדה מכספים שונים שהיא מקבלת, בין אם היא מקבלת בדולרים או בלירות. אזי גם היא לא תהיה מוגבלת. מכאן ברור שלפי המצב הכספי הקיים 80% מההלוואות הניתנות למסק הישראלי באות ולמעשה לא חל על כך חוק הריבית.

מר קטרון:

רק במידה שהכספים באים במישרין מהממשלה. אבל אם היא מסתמסת בבנקים לא קיים הדבר הזה. החופש הגמור ניתן רק לפעולת הממשלה באופן ישר.

י. ספיר:

אותן ההלוואות הבאות ממקור של מטבע חוץ ומועברות ללירות ישראליות תוכלנה להמסר בהצמדה לתקופה של למעלה משנתיים - ברור שאם ההלוואה מלכתחילה לא נועדה ל-5-6 שנים - אזי הבנק, שאותו אני מציע לא למעט, יקבל דולרים ויהיה קטור לכך שאותו הכסף שהוא יקבל מהלירות-לא יוכל להלוואות לתקופה שהיא פחות משנתיים. ואם הוא רוצה לשלם יותר, הרי הוא לא יוכל להלוות ב-11%. לכן אני קובע - אם אין זו הלוואה מסוימת למפעל מסויים - שזה מגביל את הבנקים ואת הטרנסאקציות שלו.

אני מציע להגביל עתה את הריבית הלא צמודה, לקבל דולרים ולהשתמש בלירות בהלוואות עד שנתיים בלי שזה יבטל את חוק הריבית. כן אני מציע שכספים לפי הצעת חוק זו לא יהיו נתונים לרצונו של המפקח על מטבע חוץ.

י. אפרתי:

דעתי היא כדעת דוקטור ארנון שעלינו להחליט עתה דבר שהוא בניגוד למסק. אולם ברוב שאנו נעלה את הריבית, ל-7,5% היא מיד תעלה ל-10%-11% והמסק אינו יכול לטאת זאת. מתוך הניחה שכרובע הדבר הוא לדעת המסק, אבל הוא יהיה לטובת המסק לטווח ארוך. מסום כך אתמוך בריבית של 7%.

ז. טרזאייב:

בהתאם להצעת החוק אנו מוסרים למפקח על מטבע חוץ אחת מהסמכויות שנמסרו לוועדת הכספים על-ידי הכנסת והיא: קביעת גובה הריבית. לכן, מופנית שאלתי ליועצים המשפטיים, כיצד אפשר בכל זאת לסייג זאת? להסתפק בהודעה אחת ל-3 חדשים? מכל מקום, יש כאן הוצאת דבר מטמכותנו.

אשר לסוג זה של הלוואות - אזי כבר נאמר כאן שיש בכך צד שלילי וצד חיובי, כי אם מוסד גדול מקבל סכומי כסף למטרה מסוימת ומוגדרת. אולם, ביד אחת הוא לוקח וביד השניה הוא מוסר. אבל, נניח, שמוסדות מקבלים כספים למטרות חשובות והם עדיין אינם יודעים למי יהיה עליהם לתת את הכספים. אזי יכול להיות שדבר זה יפגע ביזמה הפרטית, במפעלים ועסקים רבים שהם לאו דווקא ממשלתיים. זה יכול לפגוע במסק הפרטי וההסתדרותי. לכן, אני מבקש את עזרת היועצים

ז. סוזאייב:

המספטים כיצד לנסח זאת כאן.

אם אנו נקבע 7,5% נראה שתהיה כאן השפעה פסיכולוגית לא סימפטית, כיון שתמיד ישנה נטייה לעגל את המספרים.

האם גם הריבית הנוספת היא בהצמדה? אם כן - מדוע הפרש הקומיסיון של הבנק/צדדן להיות בהצמדה?

ש. דיין:

ברור לי, כי הצו הזה מערער את מצב הריבית בארץ והיא תעלה מפני שאי-אפשר יהיה להגדיר שכספים אלה ואלה מיועדים למשקלים מסויימים. נניח, יתנו כסף לחקלאות, כלומר, ימירו את הדולרים בלירות ויתנו לכל דורש. לכן, אני מתנגד להעלאת הריבית. יש לראות את הדבר כצרכי בטחון מיוחדים, או צרכים מיוחדים, אבל אין להעלות את הריבית, כי העובד החקלאי והיצרן אינם יכולים לעמוד בכך מפני שעל גבם מבצעים דברים השייכים לכלל האומה. משום כך, דעתי היא, שאין להעלות את הריבית בארץ.

היו"ר י. גורי:

ישנם שני חלקים להצעת החוק: (1) 6,5% או 7,5% במידה שהמדובר הוא על מילווה בלירות ישראליות; (2) מילווה כמטבע חוץ.

אשר לחלק השני - יש לי הרושם שכמעט הכל מאוחדים בדעת זו של הצעת החוק, אלא שישנם סייגים שונים, כי רוצים להבטיח שלא יבולע: (א) שהממונה על מטבע חוץ לא יטול ליזיון סמכויות השייכות לוועדת הכספים; וברוח-זו - אם ההלוואה היא למטה משנתיים לא יוציאו אותה מכלל צו הריבית, כדי שלא יצטרך לשלם 16%-15%; (ב) להוציא מכלל צו הריבית ושכל זאת תהיה הגבלה מסויימת לפי הניסוח: 6,5% + אקס+0,1%. האקס - הם הדולרים.

אולם בענין זה של 6,5% או 7,5% אני רוצה להגיד, כי עלינו לשבת, אחת ולתמיד, יחד עם נגיד הבנק ואנשי מערכת הבנקאות בארץ וללמוד את הדברים.

מ. חזני:

ענין מילווה-חוץ הוא דחוף ויש להצביע עליו היום. אולם, האם אפשר לנתק את ההצבעה ולדחות את ענין ההצמדה?

היו"ר י. גורי:

הוזכרו כאן סייגים מספר: (1) המילווה יהיה מוגדר מראש למטרה מסויימת; (2) להגביל את המפקח על מטבע חוץ ולשמור על הסמכות הפרלמנטרית; (3) הנוסחה של חבר-הכנסת ספיר הנאה לשמור על מרג'ה מסויימת; (4) הצעתו של חבר-הכנסת סוזאייב.

מר קטרון:

לפעמי יש להוסיף בפסקה (2) את המלים: "מילווה צמודה", כי הכוונה היא אך ורק למילווה צמודה.

אשר לענין המרג'ה - אין כל קושי להוסיף זאת.

מר קטרון:
אולם אינני יודע אם דבר זה רצוי, כי אינני יודע באיזו מידה יכול דוקטור
ארנון להודיע, כי המדיניות של משרד האוצר תהיה כזו שהאישור למטבע
חוז יינתן רק בתנאי שהמרג'ה תהיה מתקבלת על הדעת.

דוקטור ארנון:
אם תקבעו כאן את האחוז, הרי ברור שהוא יהיה
המינימום.

ד. הורוביץ:
אני חושב שלא רצוי לקבוע בחוק את המרג'ה.
אולם, סידור כזה ייתכן: פעם בשלושה חדשים
ימסור המפקח על מטבע חוז דין-וחשבון לוועדה. בדרך זו תהיה לוועדה
הכספיים ביקורת על המרג'ה והיא תוכל תמיד לדרוש את שינוי הצו.

י. ספיר:
הצעתו היא: גובה הריבית שסולמה עבור מילווה
חוז + 1%. דבר זה יחול גם על כסף
שניתן כהצמדה. לעומת זאת, אני מציע שלא להגביל ולאפשר זאת להלוואות
שהן לתקופה למטה מסנתיים ובתנאי שאותו אחוז יהיה למטה מ-11.

י. בדר:
אינני מציע כל הגבלה לגבי סעיף 1. לעומת זאת,
לגבי סעיף 2 המדבר בהלוואות ממילווה חוז
תהיה הגבלה שהריבית תהיה לא יותר מ-1% על המקור.

א. בחיר:
אני מתנגד להצעת חבר-הכנסת בדר ואני מציע
להשאיר את הניסוח כפי שהוא. אולם, אני
מציע במקום להגיד מה תהיה המרג'ה לכתוב רק שהמרג'ה תהיה מתקבלת על
הדעת.

מר קטרון:
בחוק זה למלים: "מתקבל על הדעת" - אין כל
משמעות.

מר הניב:
דבר זה היה בחוק המקורי והוצאנו, כי אי-אפשר
להשאיר דבר כה לא ברור.

ה ח ל ט ח :

להשאיר את הניסוח במסקה 1 כפי שהוא ומתקופה למקופה יימסר
לוועדה דין-וחשבון.

מ. חזני:
במסקה ב' אני מבקש לכתוב, שהמילווה ניתנת
במטבע מקומי שבא כהמרה ממילווה חוז שנתקבל
למטרה מוגדרת.

ה ח ל ט ה :

1. בפסקה 2 להוסיף את המלה "צמוד".

2. הדיון בחלק השני של ההצעה נדחה.

היו"ר י. גורי:

אמנם, כרגע אין התנגדות מצד האוצר לדחות את ההחלטה בחלק השני של ההצעה. אולם, כרגע שאדרש מהאוצר להחליט בכך - אקרא לישיבה.

ג. העלאת תעריפי החשמל:

היו"ר י. גורי:

הובא לידיעתה של הוועדה ההסדר בקשר להעלאת תעריפי החשמל. בזמנו הוסכם שנמלכים בדעת ועדת הכספים בקשר לכל הדברים הללו. סוכם, שעם חידוש מושב החורף תביא בפנינו ועדת המשנה את כל ההצעות במערכת הבעיות הללו. לפי שעה מובא עתה בפנינו קטע ממערכת זו.

מר פלד:

אנו רוצים לעמוד כרגע על ההפרש בין יוקר הדלק שהחברה משלמת מצרכניה לבין הסכום שהיא משלמת עבור דלק יותר יקר מהמחיר שנקבע.

אם נניח שמחיר הדלק ישאר בתוקפו - 55 ל"י לטונה כפי שנקבע זמן קצר לאחר מבצע "קדש", הרי אותה שעה חשבו שדבר זה יהיה זמני. זמניות זו הפכה לקבע והמחיר שהחברה משלמת עבור הדלק גורם לה הפסדים בסעיף זה. לא נעמוד כרגע על כל עסקי-החברת החשמל, כי למשל, עקב השינוי בתוספת היוקר יהיה על החברה לשלם 800,000 ל"י לעובדיה. סכום זה כולל גם את המוצע בין השנה שעברה לבין השנה הזו.

לפי הערכתי תשתמש החברה השנה ב-440,000 טון דלק ותשלם יותר ביוקר מהמחיר שנקבע בשעה שחלה כבר הוזלה. אנו משלמים 24 ל"י עבור טונה דלק ואם עלינו יהיה להשתמש ב-440,000 טון דלק זה יעלה לנו בערך 13,600,000 ל"י. אנו מקבלים כיום 11,400,000 ל"י במשך שנה אחת. אזי יחסר לנו סך של 2,300,000 ל"י, מתוך הנחה שמחיר הזה יימסך עד סוף השנה.

אנו השתמשנו כבר ב-150,000 טון ויש לנו עוד 45,000 טון דלק יקר. זאת אומרת שקנינו 195,000 טון. יהיה עלינו לקנות עוד 245,000 טון, כדי שלא נצטרך צריכה המדינה לתת לנו/ב-9 ל"י לטונה, ואם יינתן לנו דלק במחיר זה אין צורך לייקר את מחיר החשמל. אולם, לפי האינפורמציה שישנה בידנינו אין לחכות שתחול הוזלה כללית במחיר הדלק של 9 ל"י לטונה.

אם נניח שמחיר הדלק ירד ל-50 ל"י לטונה נקבל 1,285,000 ל"י - אנו הבענו לכך מתוך חשבון אחר.

5.8.1957

העלאת תעריפי החשמל.

מר פלד:

אנו מציעים להעלות את תוספת יוקר הדלק לטני סוגי צריכה, אשר קיבלו עד עתה סובסידיה וניתן להם דלק זול. התיקרות הדלק הוטלה על מסק הבית בשיעור של 25 פרוטה, ובשיעור של פרוטה אחת על השקיה ותעשייה. עתה, עם ביטול הסובסידיה אפשר להטיל את התיקרות על אותו חלק שקיבל אותה. אי-אפשר להטילה על מסק הבית. כבר בלאו הכי חסדנו 20,000 צרכנים שהשתמשו בחשמל לצרכי ביטול. באמצעות צרכני מסק הבית יכולנו לתת חשמל במחיר זול לתעשייה ולהשקיה.

בזמנו חלה התיקרות גם במסחר. מדוע איננו יכולים להציע עתה התיקרות לגבי מסק הבית והמסחר? ישנם שני סוגי צריכה המקבלים את החשמל במחיר יותר זול מזה-שחוא עולה לחברה והם - התעשייה והחקלאות. התעשייה משתמשת ברוב החשמל, כלומר, לא לפי מספר הצרכנים, אלא לפי מספר השעות שהם לוקחים. גם אם אני בונה את התעריף לטובת החקלאות והתעשייה, גם אז הם משלמים פחות ממה שזה צריך לעלות, כי מסק הבית והמסחר משלמים את ההוצאות הקבועות של מלאכתם והתעשייה והחקלאות - את שולי ההוצאות, וגם אז אין הן משלמות את התעריף ואין הן מכסות את ההוצאות.

אמנם, בזמנו הוחלט על-ידי ועדת השרים לענייני כלכלה וועדת הכספים, כי יש להקל על ענין שאיבת המים, כי חשבנו שלתעשייה אין להקל ועליה לשלם את ההוצאות הממשיות. נוסף לכך, הממשלה לא החליטה דבר על התעשייה, אלא היתה ועדה מיוחדת של מועצת המנהלים של חברת החשמל שהחליטה להעלות את התעריף להשקיה מ-2,5 פרוטות ל-5 פרוטות לקילוואט שעה, והעלאה זו צריכה לתת לחברה הוספה ממוצעת בחקלאות של 13% ובשאיבת מים - 22%. לו היתה לפנינו שנה שלמה היה זה יכול להכניס לנו סך של 1,300,000 ל"י. אולם, מאחר ואנו נמצאים כבר באוגוסט תכנינו לנו תוספת זו סך של 650,000 ל"י, ועל כך היה דיון בממשלה.

לתעשייה סרם הגשנו לממשלה את ההצעות להעלות את המחיר לתעשייה הרגילה, ולא/שהחשמל. זהוה לגביה כעין חומר ליצור, כגון: תעשיית מלט או דשנים הזקוקים מאד לחשמל, אלא התעשייה הרגילה שתצרוכתה עולה ב-6 פרוטות לקילוואט שעה. גם שר הפיתוח עדיין אינו יודע על כך שאנו מציעים להעלות ב-2,5 פרוטות לקילוואט שעה לתעשייה הכבדה. התעשייה הכבדה מקיפה 15 מפעלים המשתמשים במחצית התצרוכת. התעשייה הרגילה נותנת לנו הכנסה בסך של 600,000 ל"י והתעשייה הכבדה - 200,000 ל"י. אנו חושבים שעם הנהנצת העלאה נוספת זו נוכל לקבל 1,400,000 ל"י מאוגוסט עד סוף השנה. חקלאות ושאיבת מים נותנים לנו סך של 600,000 ל"י. אשר לשאר שיחסך לנו - יהיה עלינו לפנות לדוקטור ארנון שימצא דרך למלא את החסר. אולם, אם תחול הוזלה במחיר הדלק נוכל לקבל את ההפרש.

אני רוצה להוסיף מספר תיקונים/ שהם בבחינת דברי חסבר וקווים למדיניות שאני משתדל

מ. בנטוב:

לנקוט בה.

בראש ובראשונה צריכה חברת החשמל לאזן את תקציבה. אם נגיע לזמנים שיהיו רווחים לחברת החשמל יהיה על הממשלה להחליט אם היא רוצה להוזיל את מחיר החשמל, או לצבור רווחים, או להשתמש ברווחים למטרות אחרות של המדינה. אולם, אינני חושב שחברת החשמל-צריכה להתכוון להיות לאורך ימים מקור לסובסידיות ולהעברת מסים. כלומר, אם יש צורך לתת לאיזה שהוא סקטור כלכלי סובסידיה, אני סבור שיש לתת אותה ישר לסקטור ולא דרך חברת החשמל, כי חברת החשמל צריכה להשתדל לאזן את

מ, בנסוב: חשבונותיה. אשר לשאלה אם לאזן את תקציבה או לעשות רווחים - יחליטו על כך בנוא הזמן, אולם, עליה לשאוף לכך שתוכל לאזן את תקציבה ושלא תהיה שירות הנתמך על-ידי סובסידיות.

בנוסף לכך, בגבולות ההכנסות המאוזנות מוכרחת להיות מדיניות תעריפים שיש בה משמעות כלכלית-מסקית. עד כה הולכת המדיניות בקו זה, אבל קו זה היה שהצרכנות הפרטית והמסחר שילמו אותן ההוצאות שהיו דרושות כדי לקיים את המתקנים ולספק את יחידת החשמל. כאשר - אנו מדברים על ענין העומס, הרי ביום-יום יותר קטן ובערב יותר גדול. אולם, בכדי לספק זאת עלינו לבנות את כל המתקנים ולהתאים אותם לשעת העומס הגבוה ביותר. בשעות העומס הגבוהות יותר אנו יכולים לספק חשמל לתעשייה ולחקלאות.

איננו מחלקים את ההוצאות באופן שווה. על הצרכנות והמסחר רובץ העומס המכסימאלי. כל היתר נהנים מההנחות.

מדיניות זו נמשכה, ומאות ענפי כלכלה הזקוקים לחשמל ליצור מקבלים עד כמה שאפשר הנחה במסגרת התקציב המאוזן. בתוך המסגרת של כל ענפי הכלכלה יש טוב פעם דיפרנציאציה טובה, אלא שעל-פני-דבר הדברים צמודים לאלה שמשתמשים בהרבה חשמל ובשעות רבות, כלומר, שהם אינם דורשים מנגנון מיוחד, כל שבביל שעות עומס מיוחדות מחלקים זאת באופן שווה - דבר זה יותר כדאי לחברת החשמל. כיון שכך הדבר היתה המדיניות לגבי אותם המפעלים המשתמשים בהרבה שעות ובהרבה חשמל, והחשמל מהווה-אצלם חלק מהוצאות היצור, להם יש לתת את ההנחה הגדולה ביותר, כלומר, תעריפים נמוכים ביותר; ולאותם המפעלים המשתמשים בשעות חשמל והוא איננו מהווה אצלם חלק כה חשוב של הוצאות היצור - תעריף גבוה יותר.

כל אלה-הן הנחות כלליות, כי לאחר כל אלה מתחילה הבעיה מה צריך להיות הפער, האם הפער צריך להיות גדול יותר או קטן יותר? אזי לגבי תצרוכת הנית והמסחר ישנה הגבלה טבעית: באופן ברוטאלי למדי הועמדנו בפני הצורך בהגבלות אלה בתקופת מבצע סיני. כלומר: (א) היתה הגבלה לגבי החלק המכניס ביותר והמשלם את ההנחה הניתנת לתעשייה ולחקלאות, יוצא איפוא, כי ההנכסות ירדו והיה עודף קטן; (ב) גם לאחר מבצע סיני מתברר, כי בכנסו הרגלים מסויימים לשימוש ואנו-רק במעט מאד עלינו על התצרוכת שהיתה בתקופת ההגבלות. אנו ידענו, כי ברגע שהוחלט על הגבלות נפתח-מקור לפודענות וחברת החשמל תגיע לנזקים בהכנסה במאות אלפי לירות בחודש, ומבלי שיהיו מקורות הכנסה אחרים.

אולם, גם לאחר שבוטלו ההגבלות לא עלתה הצרכנות. זה אומר לנו שאיננו יכולים לעלות יותר בשטח זה, או לנסות לעלות, כיון שכל עליית המחירים בשטח זה אינה יכולה לבוא כתוספת, אלא להקטין את הצרכנות. יכול אז להיות שייכנס אותו סכום, ואולי קצת פחות מזה.

לכן, הענפים בהם אפשר לחפש את האידוץ הם אותם ענפי יצור ועליית מחירי החשמל תשפיע על מחירי המוצרים. אולם, אין זו בעיה שחברת החשמל יכולה לפתור. זוהי בעיה כלכלית כללית ואם הממשלה תחליט על עליית המחירים, אזי יעלו המחירים; או שחממשלה תחליט שהיא תיתן סובסידיה ובלבד שהמחירים לא יעלו.

אשר לבעיית חדלק - נדמה לי, כאשר העלנו את המחירים בפעם האחרונה, לפני שנה בערך, אמרנו שחברת החשמל לא העלתה את התעריפים שלה במשך 4 שנים, ובעיקר, אם להשוות לנקודת המוצא בשנת

5.8.1957

העלאת תעריפי החשמל.

מ. בכטוב:

1939, בשעה שהאינדקס עלה פי 20, עלו תעריפי החשמל רק פי 4 ואני הסברתי מדוע. כי המכונות גדולות יותר וזה נתן חסכון מסויים בשעה שהמחירים בכללם המשיכו לעלות. אולם, מהצד האחר בא מבצע "קדש" ואנו זועזענו ממחירי הדלק. התעריפים שלנו היו בנויים על 24 ל"י לטונה. לפני מבצע "קדש" הגיעו המחירים ל-39 ל"י לטונה - מחיר שפחות או יותר התכסה בתוספות הדלק, כלומר, מ-24 ל"י ועד 39 ל"י באו תוספות הדלק.

דרשנו ונעמוד על כך שתורת החשמל תהיה לה הזכות לקנות דלק במחיר הזול ביותר בכל מקום שאפשר להשיג, כי אספקת הדלק מסובכת למדי. כידוע לכם, את הוצאות מחיר הדלק קובעים לפי ממוצע מסויים ומוסיפים על כך מסים מסויימים. שליט בערך מהתצרוכת הכללית צורכת חברת החשמל. כאן ישנה סובסידיה של 5 פרוטות לחשמל לחקלאות ולתעשייה. בזמנו נאמר לנו שאנו נקבל את הדלק הרוסי במחיר שהוא עולה לממשלה, כלומר, דבר זה לא נכנס לחשבון הכללי והעזרה ניתנה לנו בצורת הסובסידיה הזו. כזה היה היסוד: אם אנו מקבלים את הדלק בזול עלינו להחזיר זאת לחקלאות ולתעשייה עוד מהדלק שמחירו 39 ל"י; ובשעה שהוטלו היטלים גדולים למדי עם עליית מחירי הדלק, הסלנו אנו רק פרוטה אחת, כלומר, בשעת מבצע "קדש" הוספנו רק פרוטה אחת לחשבון יוקר הדלק לגבי התעשייה והחקלאות.

אולם, כל ההיטלים הללו לא נתנו מספיק כדי לשלם את הפרשים במחיר הדלק. אנו מקבלים עתה דלק במחיר של 55 ל"י הטונה. אולם, המחיר שהממשלה משלמת הוא יותר גבוה מ-55 ל"י. אותה שעה חיפשו אפשרות להשיג דלק והשיגו בחדשים הראשונים במחירים אלה. עתה מוסבר לכם כיצד נוצר אותו גרעון של 2,300,000 ל"י עקב הפרשים הללו.

עלינו להשתמש השנה עוד ב-250,000 טון דלק ואם יורידו את מחיר הדלק ב-8 לירות ומשהו, הרי זה בערך ישלם את הפרש הדלק. אני חושב שזה לא יהיה רחוק ממחיר הדלק הזול ביותר שהממשלה מקבלת ואז יתאזן בערך התקציב. דבר זה יכול להביא לידי כך שאם יסתדרו הדברים בשטח אספקת הדלק-לא יהיה צורך להעלות את המחירים מבלי לבטל את תוספת הדלק שכבר הטילו, כי יש גם הבדל בין הדלק המתקבל ב-39 ל"י הטונה לזה ב-46 ל"י הטונה.

אולם, כיון שזה איננו הדבר היחיד, כי אמנם חל צמצום בשטח הצרכנות הביתית, אבל גם חלה התפתחות גדולה יותר של ההשקיה והחשמל גדול הצריכה הביתית - דבר זה משנה את שיווי המשקל בין החלק המפנים ביותר לבין החלק הפחות מכנים. אז מתעוררת השאלה של איזון כל התעריפים, כי על חברת החשמל להגיע לאיזון ואם היא תוכל לשלם 46 ל"י לטונה - עדיין אין לדעת אם המחיר יועמד על סכום זה. אזי אנו משתדלים להעלות את חברת החשמל על דרך של יעוד.

עתה עוסקת מועצת המנהלים של חברת החשמל בכמה בעיות: פוטרנו כמה מאות פועלים זמניים; כן ישנן ועדות יעול; נוסף לכך, אנו עומדים בפני תכניות פיתוח גדולות. אתם בוודאי תרוננו באריכות על הקטיים הכספיים, כי חסכומים הדרושים לפיתוח חברת החשמל אינם חסכומים היחידים הדרושים לממשלה, ואתם בוודאי תרוננו במכלול הבעיות. מכל מקום, אנו מעבדים עתה כמה אלטרנטיבות והננו הוסיבים שנוכל להגשימן בקיץ הבא, כלומר, עוד לפני תחילת הקיץ, כי זהו המועד הקובע לגבי צריכת החשמל: לפני תחילת ההשקיה.

יש בדעתנו להקים בסוכריר שתי טורבינות של 100,000 קילוואט. בשנת 1959-אנו חושבים להקים טורבינה של 50,000 קילוואט, ובשנת 1960 טורבינה של 60,000 קילוואט בצפון. האלטרנטיבה הראשונה היתה

מ. בנטוב:

להקים טורבינה אחת של 60,000 קילוואט ואחת של 75,000 קילוואט, אבל כיום
אנו עומדים בפני מצב שהיא אינה יכולה לצאת לפועל. אזי האלטרנטיבה השנייה
מזיעה שבכל אחת משלוש השנים הבאות תיווסף טורבינה של 100,000 קילוואט.
אם לא יספיק לנו הכסף נוכל לבנות 3 טורבינות ב-4 שנים, על-כל-פנים,
אנו מעבדים עתה מספר אלטרנטיבות כדי לגדוק מה יהיה החפרש בכסף ומה
החפרש באספקה. מתעוררות בעיות של קונסרונסציה בין הצריכה המשוערת לבין
האספקה המשוערת. אנו רק יכולים להגיד שאם יתנו לנו כסף מסויים נוכל
לבצע זאת וזאת ולהוסיף בהנה וכהנה.

מר ליפטיץ:

כרגע עובדות כל המכונות.

מר פלד:

אינני בטוח אם בסוף אוגוסט לא נצטרך כבר
להפסיק את האספקה מפני עומס הכוח.

מ. בנטוב:

הדבר תלוי בתוספת השקיה, ובעיקר, לגידולי
תעשייה ולמספר מפעלים גדולים, כמו, מפעלי פלדה

הזקוקים ל-50,000 קילוואט.

בניח, שיימצא הכסף ונוכל ללכת באחת
מהאלטרנטיבות, הרי עומד לפנינו גם ענין הוזלת אספקת הכוח. אנו סבורים
שהפיתוח הזה יש בו גם גורמים להוזלה: 1) נכנסות לפעולה טורבינות
חדישות הצורכות פחות דלק. היום אנו משתמשים בטורבינה של 6000 כוח סוס
הצורכת כ-400 גרם דלק לקילוואט והטורבינה החדשה צורכת 285 גרם לקילוואט.
ככל שנוכל לתת טורבינות גדולות יותר תרד תצרוכת הדלק - דבר המוזיל את
מחיר החשמל.

כן עלי-לציין שחברת החשמל עובדת ללא כל
רזרבה - דבר בלתי נורמאלי. אולם, אם קצב הפיתוח יהיה מתאים נוכל
להמצא במצב כזה שאם הטורבינות הגדולות של 6000 ו-12,000 כוח סוס, ואולי
אפילו אחת של 60,000 כוח סוס נוכל להשאיר ללא הפעלה ולהכניסן לפעולה רק
בקיץ כאשר ישנו עומס גדול. אזי לא רק שאנו משתיקים את המכונות
הצורכות דלק רב, אלא יש פה גם שביל להוזלה.

שביל נוסף להוזלה הוא; נתנו הודאה של סגירה
הרמטית של חברת החשמל בפני קבלת עובדים חדשים. אנו רוצים למתוח את צוות
עובדי חברת החשמל ומקווים להגדיל את את התפוקה ב-15%-20% מבלי להוסיף
באופן יחסי עובדים במנגנון הקיים כרגע, הרי זהו טוב פעם דרך לחסכון
בינר מבלי להכניס לשוק העבודה בעיה של פיטורים.

מכאן, ששני הדברים הללו המובילים להוזלה,
אף ז. תוספת מתקנים שבהם האמורטיזציה תהיה גדולה יותר, אזי הרורה
יהיה קטן יותר, אבל אני מקווה שבכל זאת יהיה רווח מסויים. בכל-אופן,
דבר זה יהווה איזה שהוא גורם שלא ידחוף להעלאה יחסית של המחירים, אם גם
אפילו לא יוזילו. כלומר, הלחץ להעלאת המחירים לא יהיה יחסי לעליית
יתר אגורמים. אמנם שכר העבודה יעלה ודבר זה יצטרך למצוא את ביטוייו. אבל
זה לא יהיה לפי אותה תצרוכת של כוח אדם לפי קילוואט שעה, אלא לפי
האינדקס. יש כאן איזה שהוא מקור מחיה, ורווח למאמץ יעול והוזלה של
אלמנטים מסויים.

מ. בנטוב:

יוצא איפוא, כי אם אנו מתכוונים על עתיד
שאלת התעריפים, ואם נניח ששום דבר מיוחד לא יקרה, הרי אנו רואים
אפשרות להחזיק סטאביליזציה מסויימת במשך תקופה ארוכה למדי לגבי שאלת
המחירים אם כל הדברים הללו יובאו בחשבון. אולם, כרגע אנו עומדים בפני
בעיית איזון הקיים. עד כה מכרו לנו לפי מחיר ממוצע ואנו דורשים שהדלק
יימכר לנו במחיר הזול ביותר.

י. ספיר:

האם הגדלת התעריף בשלב א' מיועד לחיסול
הגרעון, או כפי ששמעתי שכל הסכום הזה
כדי להוזיל תעריפים מסויימים למטרות מסויימות?

מר פלד:

הדבר מכוון לחברת החשמל. ישנה בפני חברת
החשמל תביעה מצרכנים מסויימים להוזיל את תעריפיהם.
אולם, אנו מבקשים את הכסף בשביל חברת החשמל ולא בכדי לתת אותו למישהו.

י. בדר:

לדעתך, אין לנו כל סיכוי לגמור היום את הדין
הזה, גם עם כל ההגבלות של רשות הדיבור שהיוספת
ראש יטיל עלינו. לכן, אני מציע שנעבור לדברים אחרים שאנו יכולים
לעשותם.

היו"ר י. גורי:

הממשלה אינה זקוקה כאן לאישורה של ועדת הכספים.
אלא פניאים את הדברים לוועדת הכספים כדי לשמור
את חוות דעתה של הוועדה. אולם, חברת החשמל אינה יכולה לחכות. אזי,
אנו נקיים את הדיון בתחום הגיוני של זמן, נניח, בעוד יומיים או 3 ימים
- נניחא. אם לאו - אנו משחררים את הממשלה מחובתה לחכות לחוות דעתנו.

ז. סוזאייב:

אף לי נראה שבכל זאת קשה יהיה היום לקבל להשומת
הלב את הודעת שר הפיתוח ומנהל חברת החשמל. גוסף
לכן, נראה לי שקשה לקבל החלטה מבלי שנקבל תחילה אינפורמציה מהממשלה
וכיצד תשפיע העלאה זו על החקלאות והתעשייה ועל מחירי התוצרת.

היו"ר י. גורי:

אני מוכן להגיד שאני מבין פחות מכל אחד מחברי
הוועדה. אף-על-פי-כן אני מבין שישנן כאן 3
אפשרויות: (1) שחברת החשמל תיכנס לגרעון נוסף; (2) לחלק את התוספת
על-פני כל השטח; (3) מתן סובסידיה.

אשר לתוספת גרעונה של חברת-החשמל - אינני
אם ישנה אילון שהיא ועדת כספים בעולם שיכולה להגיד למפעל שיכנס לגרעון
נוסף. אשר לאפשרות לחלק את התוספת על-פני כל השטח - נאמר לנו שהנסיון
הזכיר, כי לאחר שהקהל-הורגל למשהו הוא נוהג ביתר חסכון. אזי אם הם
יצביעו במפסק של החשמל, כי הם רואים כאן גרעון נוסף מופיע ענין
הסובסידיה. בא ומציע חבר-הכנסת בדר שלא נכנס עתה בדיון אלא בעוד מספר
ימים ונוכל לעשות זאת בהרחבה. אזי עלינו לקבוע ישיבה ליום ב' הבא.

א. הרצפלד:

האם המסגרת הזו שהובאה בפנינו קטורה רק בחשמל
ומים?

ועדת הכספים
5.8.1957
העלאת תעריפי החשמל.

אני מביא את עניני החשמל.

מ. בנטוב:

מר פלד:
יש לנו צרכנים רבים שיש להם אתנו חוזה מיוחד.
היום נתקבל מכתב מ"נשר" בו הם מבקשים הנחה
ואנו נגמור באיזה שהוא הסכם עסקי בינינו לבין "נשר" ואראה אם ישנה תביעה
מוצדקת לא אבוא לדרוש חוספה.

מ. חזני:
אף אני מציע שהפעם הוועדה לא תנקוט בכל עמדה,
בתנאי שדבר זה לא ישמש תקדים.

היו"ר י. גורי:
אנו נקיים ביום ב' הבא ישיבה. תודה רבה לחברי
משלחת חברת החשמל.

(חברי משלחת חברת החשמל עוזבים את הישיבה).

ד. אישור ערבות לחברת "אל על":

היו"ר י. גורי:
אני מברך את משלחת "אל על" בפנינו ישנו
מכתב של סר האוצר לוועדה. כן ישנו מכתב נוסף
של סר האוצר.

(קורא את המכתבים).

א. בן-ארצי:
אני חושב שחברי ועדת הכספים של הכנסת ירצו
לשמוע על הנעשה ב"אל על".

השני
תחילה יש לתקן במכתבו של סר האוצר, כי המדובר
הוא בריבית של 5,5% לגבי הלואה שנקבל מ"צ"יס מנהטן בנק". שתיים מההלואות
נסצאות במצב של מסא-ומתן. אולם, ההלוואה מהבנק השוויצרי אינה מתקדמת,
כי הריבית בשוויץ הועלתה. לגבי ההלוואות הראשונה והשנייה יש לנו כבר
חוזים עליהן. אין כל עיכוב בקבלת הכסף מ"צ"יס מנהטן בנק"
ל-12 חודש.

אנו משלמים בתשלומים של 25,000
דולר לחודש, כמובן, שחשוב בעיקר התשלום בסוף השנה והם יהיו מוכנים
לחאריץ לנו את ההלוואה. כאן ישנו שיעבוד של שני מטוסי קונסטיליסן. אולם,
יש לציין, כי גם ההלוואה הבריטית למטוסי "בריטניה" אינה משעבדת את מטוסי
"בריטניה". הלוואה אחת בשוויץ משעבדת מטוסים והלוואה אחת אינה משעבדת
מטוסים.

א. בהיר:
מהו סך-הכל של חובות "אל על"?

א. בן-ארצי:
ב-31.12.55 הגיעו החובות ל-26,600,000 ל"י.
מזה 13,9% בהלוואות לזמן קצר ו-12,7%
בהלוואות למעלה מ-12 חודש. ב-31.3.57 הגיעו סך הכל החובות ל-28,300,000
ל"י מזה 13,56% בהלוואות לזמן קצר ו-14,65% בהלוואות לתקופה מעל ל-12
חודש. אולם המצב הכספי של החברה הוטב, כי ישנן הסקעות גדולות יותר.

א. בן-ארצי:

בן בדצמבר לומר שאם נטווח את הגזעון ב-1957
 ינואר-יולי בשנת 1956 עם אותם החדשים בשנת 1957 נראה שבאותו ציוד
 העלנו את מספר הנוסעים ב-37,5%. מספר הנוסעים
 ל-2,300 לעומת 16,500 באותה תקופה ובאותו מספר מטוסים. העלנו את
 ההכנסות ב-30% ואת ההוצאות ב-9,5%. החסד שלנו בתקופה היא הציג
 בסך הכל ל-2,903,000 ל"י, ובאותה תקופה בשנת 1957 הוא מגיע לפחות
 ממיליון ל"י.

לגבי חדשים יולי-ספטמבר יש לנו תחזית המבטיחה
 רווחים נוספים. וזאת מ-4 סיבות: (1) הגדלת מספר שעות הטיסה, או יותר
 נכון, הפעלה יותר אפקטיבית של ההפעלה הקיימת; (2) הגדלת מספר הנוסעים
 שאינם-קשורים בישראל, אלא בהעברת יורדים מקנדה לארצות-
 הברית, או מיוון לארצות-הברית; (3) הגדלת התיירות לארץ; (4) ניצולת
 טובה יותר.

ל
 אנו הוכחנו לסוכנות היהודית שכדאי לבצע את
 העליה בדרכים אחרות, כלומר, באמצעות "אל על" - דבר זה הקטין את
 ההוצאות שלנו והגדיל את הכנסותינו. אלה הם דברים הקשורים בסידורים
 טכניים ואדמיניסטרטיביים ואנו מקווים שבחורף הבא נצליח לשכנע את
 הסוכנות שכדאי לבצע כל עליה בכל מספר עולים באמצעות "אל על" ואין זה
 יקר יותר. אנו מקווים שלקראת שנת התקציב 1958/9 לא אגיד ש"אל על"
 תוכל להיות עצמאית מבחינה כלכלית. אבל אגיד שהיא תוכל להתקדם לקראת
 עצמאות.

ה ח ל ט ה :

לתת את האיסור לשני הדברים.

(חברי משלחת "אל על" עוזבים את הישיבה).

ה. דרגת משכורתם של רבנים ראשיים לערים:

היו"ר י. גורי:
 לפני מכתב המספל בשני עניינים. אולם, אנו נעמוד
 היום רק על ענין משכורתם של הרבנים ב-6 מקומות.

(קורא את המכתב).

כאשר הובא ענין זה בפני ועדת המשנה אמרתי,
 כי אינני גורס שמשכורתו של הרב אונטרמן אינה צריכה להתקבל לפי הדרגה
 תל-אביב. אולם, מאחר שהוא מכהן כדיין, הרי משכורתו צריכה להיות
 בהתאם לחוק הדיינים. ואם משכורתו תהיה בהתאם לחוק הדיינים היא
 עולה על משכורתו של הרב אונטרמן. כרבה הראשי של תל-אביב. במכתב זה
 אנו מתבקשים לאשר את ההפרשים.

כאן נתעוררה שאלה משפטית: אם אפשר לקבוע
 משכורת לפי חוק הדיינים. אמר היועץ המשפטי, כי לפי חוק הדיינים צריך
 רב הראשי של תל-אביב לקבל את משכורתו מקופת המדינה ולא מקופת העיריה.
 אולם, אין להעלות על הדעת שהמדינה צריכה לתרום רב ראשי לתל-אביב. אך
 הם ממילא ממלאים תפקיד של רבנים ראשיים ולא רק של דיינים, אם כי מן
 הצדק המשפטי היה ראוי שהם יחשבו כשופטי המדינה ויקבלו
 משכורתם לפי חוק הדיינים. אולם מאחר וישנן חשבוניות לתל-אביב והמדינה
 באה השתתפות המדינה באמצעות הקופות של המועצות הדתיות והדבר התיישב.

היו"ר י. גורדי:

ביותיים עבר כבר זמן מסויים והרבנים מקבלים משכורת שהיא נמוכה מזו שמגיעה להם לפי חוק הדיינים, משום שבתל-אביב ישנו דירוג שאיננו מאפשר זאת והעוסקים בכך אינם מוכנים לקבוע משכורת גבוהה יותר לרב ראשי מזו שמקבל ראש העיר.

י. בדר:

אני מתנגד לכל העניין מטעמים שחבר-הכנסת גורי היה קורא להם פורמאליים ואני אקרא להם משפטיים, כי חובתנו לקבוע לרבנים אלה את משכורתם לפי חוק הדיינים. אני השתתפתי בדיונים שהתקיימו בנוכחות היועץ המשפטי וחברר לנו שרבנים ראשיים הם מבחינה חוקית כמו דיינים, ואם הם קיבלו את משכורתם מהעיריה, הם קיבלוה באופן בלתי חוקי ועליהם להחזירה לקופת העיריה. המדינה היא-היא שחייבת לשלם להם, כפי שהיא עושה לגבי כל הדיינים. אני לא הייתי מסכים להופיע בפני שופט המקבל את משכורתו מהעיריה, כי אז פירוש הדבר שהוא איננו בלתי תלוי אפילו באיזח שהן החלטות. לכן, אני מציע שנכתוב בעניין זה מכתב נפרד.

היו"ר י. גורדי:

כלומר, נכתוב שבהמשך למכתבנו מסתבר מאליו.

ז. ורהפטיג:

אני רק רוצה להפנות תשומת לבכם, כי יש כאן 7 רבנים ולא 6.

י. קרגמן:

אני מציע שנשלם להם סכום מקביל.

מ. חזני:

אני מציע שנשלם להם כמו שמקבל ד"פאקטו חבר בית-הדין הרבני העליון, כלומר, כשופט מחוזי, בתורת מפרע. סכום זה יסתכם בסך של 750 ל"י.

ה ח ל ס ה :

לקבל את הצעת מ. חזני.

הישיבה נבעלה בטעה 14.15.